

Зайцева Вікторія В'ячеславівна,

*кандидатка філологічних наук, доцента, доцентка кафедри української мови
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Вирвихвост Марія Олександрівна,

*здобувачка освіти Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

ДИСТАНЦІЙНО-ОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

На сучасному етапі розвитку освіти наявні кілька форм дистанційного навчання. Однією з найпоширеніших вважають дистанційно-очну, або змішану форму навчання, що стимулює студентів до саморозвитку та самоосвіти, сприяє розвитку та вдосконаленню умінь і навичок дистанційного навчання й підвищенню успішності з дисципліни.

Дистанційно-очна форма навчання – це гібридне навчання, інтеграція офлайн- та онлайн-навчання. Дидакти В. М. Кухаренко, А. М. Стрюк стверджують, що змішане навчання – це «цілеспрямований процес здобування знань, умінь, навичок в умовах аудиторної та поза аудиторної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі використання і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання за наявності самоконтролю тим, хто навчається, часу, місця, маршруту та темпів навчання» [1, с. 16].

Дослідниця К. В. Цицюра зазначає, що «не варто плутати змішане навчання із навчанням з активним використанням інформаційних технологій. Такий підхід до навчання виходить за межі використання комп'ютерів і високотехнологічних гаджетів. Змішане навчання передбачає долучення здобувачів освіти до Інтернету, щоб забезпечити кожному більш індивідуальний досвід навчання, а це означає підвищений контроль учня над часом, місцем, шляхами, та/або темпами його власного навчання» [4].

Організація ефективної системи змішаного навчання потребує вирішення низки проблем: покращення навичок роботи з комп'ютером і готовність викладачів до використання інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання; забезпечення стабільного доступу до мережі Інтернет і наявність необхідного обладнання у всіх суб'єктів освітнього процесу.

Дистанційно-очна форма навчання має певні особливості: необмежений зміст, індивідуальний освітній графік, врахування освітніх потреб кожного здобувача освіти, зміна ролі викладача від вертикального домінування до інтеракції, важливими є самооцінювання та взаємооцінка.

Змішане навчання характеризується можливістю вибору різноманітних середовищ навчання, що сприяє реалізації принципів гнучкості та мобільності

навчання. Заняття відбуваються офлайн в аудиторіях з використанням інтерактивних дошок, проєкторів тощо або онлайн (вебсередовище) з використанням планшетів, ноутбуків, мобільних телефонів тощо.

Для дистанційно-очної форми навчання характерні традиційні засоби навчання (підручники, роздатковий матеріал, схеми, посібники, таблиці тощо) та інноваційні (електронні підручники, мультимедійні презентації, відеохостинги, соціальні мережі тощо) [3, с. 25].

Аналіз теоретико-дидактичних основ дистанційно-очної форми навчання довів, що можна виділити низку переваг цієї форми навчання, але наявні й недоліки.

До переваг змішаної форми навчання дидакти належнюють:

– гнучкість і доступність (можливість навчатися у синхронному та асинхронному режимах);

– індивідуалізацію (студенти навчаються у зручній для них час і в оптимальному для них темпі);

– збільшення продуктивності навчання, підвищення рівня залучуваності внаслідок соціальної взаємодії (перехід від дистанційної до очної форми роботи супроводжується стимулюванням командної роботи);

– можливість спостерігати за кожним студентом і корегувати навчальну діяльність відповідно до індивідуальних потреб;

– прозорість оцінювання та економію часу (використання автоматичної перевірки завдань);

– інтеграція тем тощо.

Недоліки змішаної форми навчання:

– обмеження безпосереднього контакту між учасниками освітнього процесу;

– зниження мотивації до навчання;

– низький рівень самоконтролю студентів;

– технічні проблеми (відсутність доступу до онлайн-платформ навчання через нестабільний інтернет-зв'язок, неготовність працювати з цифровими ресурсами тощо).

Під час змішаного навчання матеріал рівномірно розподіляється між онлайн- та офлайн-режимами. Ефективність такої форми навчання забезпечують її моделі, що проєктуються з урахуванням мети та завдань заняття, узгоджують елементи дистанційного та очного навчання. Розглянемо докладніше найпопулярніші моделі дистанційно-очної форми навчання.

Ротаційна модель ґрунтується на принципі циклічного чергування (ротації). Ця модель передбачає наявність графіка зміни онлан- та офлайн-частин навчання. Здобувачі освіти переходять від однієї станції до іншої (від очного до дистанційного навчання). Вони можуть навчатися всією групою або бути поділені на підгрупи, виконувати індивідуальну роботу чи групові проєкти, письмові завдання [3, с. 14].

Гнучка модель (Flex-модель) навчання є досить популярною, оскільки відбувається за простим алгоритмом. Студенти отримують більшу частину

інформації онлайн за допомогою інтернет-ресурсів. Здобувачі освіти працюють у вебсередовищі (переглядають відео з теоретичними матеріалами, виконують практичні завдання, інтерактивні вправи тощо), а викладач контролює процес засвоєння знань, допомагає у проблемних ситуаціях, надає консультації. Графік навчання за такої моделі – гнучкий, змінюється відповідно до індивідуальних потреб кожного здобувача.

Поглиблена віртуальна модель надає змогу студентам самостійно розподілити свій час між відвідуванням очних занять і дистанційним навчанням. Ця модель відрізняється від «самостійного змішування» тим, що подає роботу закладу освіти загалом, а не моделює певні дисципліни, навчальні предмети та не є вибірковою. Така модель навчання сприяє розвитку навичок самоорганізації та саморозвитку. Зазвичай її застосовують для профільного навчання, підготовки до конкурсів, олімпіад, роботи із студентами з особливими потребами. До переваг такої моделі уналежнюють гнучкий розклад навчання та розподіл навантаження [2, с. 125].

Змішана форма засвоєння знань не відмежовується від традиційних дидактичних методів, прийомів і принципів навчання, а навпаки удосконалює їх. Дистанційно-очне навчання сприяє розвитку в студентів уміння самостійно організувати свою діяльність; формує почуття відповідальності за свої навчальні досягнення; створює потребу самовдосконалення своїх знань, умінь і навичок. Така форма навчання вчить здобувачів освіти працювати в інформаційному просторі: виділяти, аналізувати інформацію; презентувати результати своєї діяльності, застосовувати інноваційні технології.

Отже, дистанційно-очна форма навчання сприяє модернізації, індивідуалізації та покращенню якості змісту освіти. Поєднання аудиторних занять і дистанційного навчання забезпечує можливість пристосувати лекційні та практичні заняття й оцінювання до індивідуальних потреб студентів різних рівнів підготовки, активне залучення їх до освітнього процесу, розвиток навичок самоосвіти та самоорганізації.

Література

1. Дистанційне та змішане навчання в школі. Путівник / Упоряд. І. П. Воротникова. Київ: Київський університет ім. Б. Грінченка. 2020. 48 с.
2. Кухаренко В. М., Бондаренко В. В. Екстрене дистанційне навчання в Україні / За ред. В. М. Кухаренка, В. В. Бондаренка. Харків: Міська друкарня, 2020. 409 с.
3. Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної освіти / За заг. ред. В. В. Олійника. Київ, 2019. 196 с.
4. Цицюра К. В. Змішане навчання: основні інгредієнти компетентнісного підходу для ефективною освіти нового покоління. URL: <https://bit.ly/3BVVEDO>.